

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 452/2023-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša a Ivana Fiačana (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol. s r. o., Zámocká 5, Bratislava, IČO 35 943 882, proti rozhodnutiu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 33D/17/2021 zo 17. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) označeným rozhodnutím Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie týchto základných práv, zruší napadnuté rozhodnutie a vec vráti súdu na ďalšie konanie, prizná mu finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 eur a trovy konania.

2. Ústavná sťažnosť bola v súlade s Rozvrhom práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2022 do 31. decembra 2022 (ďalej len „rozvrh práce“) pridelená sudcovi ústavného súdu Liborovi Duřovi ako sudcovi spravodajcovi. Na konanie vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľa je v súlade s § 47 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) príslušný štvrtý senát ústavného súdu, ktorý v roku 2022 rozhodoval v zložení Ladislav Duditš (predseda senátu), sudca Libor Duřa a sudca Miroslav Duriš. Uznesením č. k. I. ÚS 692/2022 z 15. decembra 2022 bol sudca spravodajca Libor Duřa vylúčený z konania a rozhodovania v tejto veci a novým sudcom spravodajcom sa stal štvrtý člen senátu Ivan Fiačan.

Keďže bol vylúčený sudca spravodajca, podľa čl. XI bodu 1 nového rozvrhu práce na obdobie od 1. januára 2023 do 31. decembra 2023 je na rozhodovanie v tejto veci príslušný štvrtý senát ústavného sudu v zložení predseda senátu Miroslav Duriš, sudca Ladislav Duditiš a sudca Ivan Fiačan.

3. V uvedenej veci ide o preskúmanie rozhodnutia disciplinárneho senátu najvyššieho správneho súdu, ktorý v disciplinárnom konaní uznal sťažovateľa vinným a uložil mu disciplinárne opatrenie – napomenutie. V tejto ústavnej sťažnosti sa sťažovateľ domáha preskúmania toho, či bolo v disciplinárnom konaní dodržané jeho právo na nestranný súd.

4. Disciplinárne konanie proti sťažovateľovi začalo na návrh ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerka spravodlivosti“) 22. marca 2021 podľa zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sudcoch a prísediacich“). Dôvodom na podanie tohto návrhu bolo, že sťažovateľ ako člen senátu 6Tdo Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6Tdo/2/2019 v uznesení č. k. 6Tdo/2/2019 z 26. februára 2020 v rozpore s ustanovením § 362b ods. 1 Trestného poriadku nerešpektoval právny názor ústavného súdu obsiahnutý v náleze č. k. II. ÚS 382/2018 z 15. novembra 2018, ktorým bolo zrušené uznesenie najvyššieho súdu č. k. 6Tdo/45/2017 zo 4. apríla 2018, a to v otázke povinnosti vysporiadať sa s právnym posúdením zisteného skutkového stavu, keď senát najvyššieho súdu uznesením č. k. 6Tdo/2/2019 z 26. februára 2020 opätovne rozhodol nemeritórne, keď dovolanie odmietol.

5. Predmetný návrh ministerky spravodlivosti prejednal disciplinárny senát najvyššieho správneho súdu v konaní pod sp. zn. 33D/17/2021 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Violy Takáčovej, sudcov Kristíny Babiakovej (sudkyňa spravodajkyňa), Petra Potáscha a prísediacich sudcov Diany Treščákovej a Kamila Baraníka.

6. Najvyšší správny súd pre účely prejednanía návrhu nariadil na 2. jún 2022 pojednávanie. Sťažovateľ vo vzťahu k porušeniu jeho práva na nestranný súd namieta výroky jednotlivých sudcov, ktoré odzneli na pojednávaní, resp. ich procesný postup, v dôsledku čoho zastáva názor, že sudcovia sú zaujatí a z týchto dôvodov vzniesol voči nim námietku zaujatosti.

7. Vo vzťahu k sudkyňi Kristíne Babiakovej namieta sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti tento výrok: *„Keď ste povedali, že ste viazaný platným účinným trestným poriadkom, tak v tejto súvislosti sa chcem opýtať, prečo ste sa rozhodli... skôr pristúpiť k rešpektovaniu toho § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. a nezohľadnili ste ustanovenie § 362 b/ Tr. por., že súd je viazaný...oko....viazaný názorom ústavného súdu..., čiže mňa by zaujímalo to Vaše uvažovanie v tejto veci”*, odpoveď sťažovateľa..., pokračuje otázka: *„Dobre a k tomu § 362 b/ Tr. por.? Ktoré hovorí o tom, že ste viazaný právnym názorom ústavného súdu? sa nám môžete k nemu vyjadriť?“,* odpoveď sťažovateľa..., pokračuje otázka: *„Nebudete? Tak sa opýtam, že za akých okolností sa podľa Vás môže Najvyšší súd odchyliť od názoru ústavného súdu”*, odpoveď sťažovateľa..., pokračuje otázka: *„Pýtala som sa na to, že ehm...keď...ehm pán disciplinárne obvinený postupoval podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por., prečo nezohľadnil aj ust. § 362 b/ Tr. por.”*

8. Vo vzťahu k prísediacemu sudcovi Kamilovi Baraníkovi namieta sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti tento výrok: *„Pán doktor, jedna otázka v tom kontexte, čo ste sa vyjadrovali... chápem*

to správne, že ste povedali, že účinky ústavného súdu sú... teda kolégiu zrejme Najvyššieho súdu ehm... chápané ako podmienené trestným poriadkom? to znamená, že iným slovom platia, ale len keď to trestný poriadok... počuli ste ma? nie treba to zrozumiteľnejšie...Ehm.. tak som sa chcel spýtať v nadväznosti na to, čo ste hovorili... ehm, že či účinky rozhodnutia ústavného súdu o ústavných sťažnostiach sú v kolégiu alebo priamo vo Vašom senáte, v ktorom ste v tomto prípade rozhodovali, či sú chápané ich účinky podmienené ustanoveniami trestného poriadku, to znamená, že platia len, keď to trestný poriadok umožňuje. Ja neviem, čo sa pýtate... Nie? Nie, nerozumiem..."

9. Vo vzťahu k predsedníčke senátu Viole Takáčovej sťažovateľ namieta, že mu na ústnom pojednávaní nebolo umožnené právo na posledné slovo v rozpore s § 4 zákona č. 432/2021 Z. z. o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (disciplinárny súdny poriadok) najvyššieho správneho súdu.

10. V nadväznosti na uvedené ústne pojednávanie sťažovateľ podaním z 9. júna 2022 uplatnil námietku zaujatosti voči predsedníčke senátu Viole Takáčovej, členom senátu Kristíne Babiakovej a Kamilovi Baraníkovi. Sťažovateľ súčasne uviedol, že námietku zaujatosti bližšie odôvodní po doručení zvukového záznamu zo strany súdu. Sťažovateľ po doručení zvukového záznamu z ústneho pojednávania odôvodnil predchádzajúcu námietku zaujatosti a súčasne vzniesol novú námietku zaujatosti voči členovi senátu Petrovi Potáschovi, ktorú odôvodnil tak, že tento člen senátu na zvukovom zázname z ústneho pojednávania uviedol: „... to by trebalo posunúť, nemôžem takto proste ignorovať... toto je úplne neuveriteľné, ja som si myslel, že to je zle, ale je to strašné táto korupcia/funkcia (poznámka sťažovateľa: posledné slovo je zle počuteľné).”

11. Námietku voči predsedníčke senátu Viole Takáčovej odôvodnil neudelením posledného slova, voči sudkyňi Kristíne Babjakovej a sudcovi prísediacemu Kamilovi Baraníkovi odôvodnil ich výroky na pojednávaní a vo vzťahu k sudcovi Peterovi Potáschovi námietku odôvodnil jeho negatívnymi vyjadreniami k osobe sťažovateľa na pojednávaní.

12. Členovia disciplinárneho senátu sa vo vzťahu k vzneseným námietkam vyjadrili, a to všetci zhodne tak, že sa necítia byť zaujatí (pozri body 8 – 12 uznesenia najvyššieho správneho súdu č. k. 31Dz/11/2022 zo 6. júla 2022).

13. Predsedníčka senátu Viola Takáčová uviedla, že z obsahu zápisnice a zhodne aj zo zvukového záznamu je bez akýchkoľvek pochybností preukázané, že obhajca sťažovateľa, ako aj sám sťažovateľ svoje právo na záverečné reči využili. Vo svojom vyjadrení poukázala aj na to, že sťažovateľ mal právo aj na záverečné slovo, čo vyplýva aj zo zápisnice z pojednávania, ako aj zo zvukového záznamu. Sudkyňa Kristína Babiaková vo svojom vyjadrení citovala, čo uviedol sťažovateľ, pričom sťažovateľ ako obvinený sa jasne vyjadril, že dovolací senát nemal priestor na riešenie otázok nastolených ústavným súdom, keďže správnosť a úplnosť zisteného skutkového stavu nemôže skúmať ani meniť. Uvedené aj korešponduje s odôvodením uznesenia najvyššieho súdu č. k. 6Tdo/2/2019. Z uvedeného preto podľa nej senát už nestál pred otázkou, či sťažovateľ rešpektoval alebo nerešpektoval právny názor ústavného súdu. Preto ako členka senátu kládla otázky smerujúce k zisteniu, či bol pre neho pokyn jasný a zrozumiteľný a aké dôvody na odchýlenie sa od názoru ústavného súdu videl. Sudca Peter Potásch uviedol, že vetu, na ktorú obhajca sťažovateľa odkazuje, nevyslovil, a preto bol toho názoru, že materiálne voči jeho osobe námietka zaujatosti vznesená nebola. Prísediaci sudca Kamil Baraník uviedol, že namietaná otázka bola rekapitulácia a nadväzovala na predošlé vyjadrenia sťažovateľa, ako aj na otázky sudkyne

Kristíny Babiakovej. Poukázal na to, že sťažovateľ prax „blokovania“ účinkov rozhodnutí ústavného súdu vo svojich odpovediach opakovane naznačoval a v zásade o takomto postupe hovoril ako o pomerne bežnom. Preto jeho otázka smerovala k tomu, aby sa k takémuto postupu priamo vyjadril, čo napokon sťažovateľ aj v priamej odpovedi potvrdil. Takisto sudca Kamil Baraník dodal, že ide o otázky účelovo vytrhnuté z kontextu. Vo vzťahu k výroku, ktorý bol pôvodne pripísaný sudcovi Petrovi Potáschovi, uvádza, že si na túto pasáž nespomína, avšak že sťažovateľ neuviedol, prečo túto námietku vznáša a ani čo sa vo výroku povedalo. Táto námietka nebola podľa neho ani vysvetlená a má špekulatívnu povahu.

14. O námietkach zaujatosti rozhodol najvyšší správny súd uznesením č. k. 31Dz/11/2022 zo 6. júla 2022 tak, že sudcovia nie sú vylúčení z konania a rozhodovania disciplinárnej veci sťažovateľa. Bol toho názoru, že tvrdené procesné pochybenia členov senátu neboli spôsobilé spochybníť nezaujatosť a nestrannosť týchto členov senátu a ide len o subjektívne vnímanie sťažovateľa, ktoré však nepodložil žiadnou relevantnou skutočnosťou a poukázal na to, že úkony súdu a jeho procesný postup nemôže byť v zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu dôvodom na vyslovenie zaujatosti (bod 24).

15. Podaním z 18. júla 2022 sťažovateľ vzniesol ďalšiu námietku zaujatosti založenú na iných dôvodoch, a to voči sudcovi Petrovi Potáschovi a prísediacemu sudcovi Kamilovi Baraníkovi. Námietku odôvodnil tým, že sporný výrok, ktorý pôvodne sťažovateľ pripísal sudcovi Petrovi Potáschovi, mohol povedať potom len prísediaci sudca Kamil Baraník a navrhol znalecké dokazovanie pre účely zistenia osoby, ktorá sporný výrok skutočne povedala.

16. O novej námietke zaujatosti rozhodol najvyšší správny súd uznesením č. k. 31Dz/14/2022 z 29. júla 2022 tak, že sudca Peter Potásch a prísediaci sudca Kamil Baraník nie sú vylúčení z konania a rozhodovania disciplinárnej veci sťažovateľa. V odôvodnení (najmä body 8 – 15) súd konštatoval, že inkriminovaný výrok zaznel pri opúšťaní pojednávacej miestnosti osobami prítomnými na pojednávaní, keď došlo ku komunikácii medzi členmi senátu a predsedníčkou, pričom konštatuje, že z predmetného výroku absolútne nie je zrejmé, proti komu smeruje. Nie je z neho možné vyvodíť, že autor výroku mal na mysli disciplinárne obvineného, teda sťažovateľa. S ohľadom na jeho obsah možno konštatovať, že mohol smerovať voči prakticky komukoľvek v miestnosti, prípadne mohlo ísť aj o všeobecné konštatovanie. V danom výroku sa nespomína žiadna osoba a ani výsluch sťažovateľa. Skutočnosť, že by sa mal výrok týkať sťažovateľa, nedokladuje ani časové hľadisko. K predmetnému výroku totiž neprišlo bezprostredne po jeho výsluchu. Výrok bol uskutočnený po tom, ako v rámci senátu prišlo k potrebe porady o tom, či bude vykonané ďalšie dokazovanie. Vo všeobecnosti možno pripustiť, že člen disciplinárneho senátu svojimi výrokmi môže vzbudiť pochybnosti o svojej nezaujatosti. Takéto výroky však musia jasne smerovať voči konkrétnym osobám alebo predmetu konania. Súd však opätovne poukazuje na to, že z predmetného výroku vôbec nie je zrejmé, proti komu, prípadne k čomu smeroval a akým spôsobom by sa mal prejaviť v pochybnostiach o nestrannosti sudcu alebo prísediaceho sudcu k osobe sťažovateľa. Sám sťažovateľ vo svojej námietke uvádza, že je „možné“ vychádzať z toho, že predmetný výrok sa týka jeho osoby, čím tak tiež pripúšťa aj iné alternatívy. Preto súd nepovažoval za potrebné skúmať ani autorstvo predmetného výroku, a teda ani vykonať navrhované znalecké dokazovanie. Dodáva však, že prísediaci sudca sa k inkriminovanému výroku vyjadril už vo svojom podaní k námietke zaujatosti s tým, že si naň nespomína.

17. Po prejednaní námietok zaujatosti najvyšší správny súd vydal 17. októbra 2022 rozhodnutie, ktorým bol sťažovateľ uznaný vinným za zavinené porušenie svojej povinnosti podľa § 30 ods. 1 zákona o sudcoch a prísediacich, čím spáchal disciplinárne previnenie podľa § 116 ods. 1 písm. a) zákona o sudcoch a prísediacich, za čo mu bolo uložené podľa § 117 ods. 1 písm. a) zákona o sudcoch a prísediacich disciplinárne opatrenie – napomenutie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

18. Argumentáciu sťažovateľa v ústavnej sťažnosti možno rozdeliť do troch okruhov.

19. Prvým sú nesprávne rozhodnutia o nevyklúčení členov disciplinárneho senátu a nedostatočné odôvodnenie týchto rozhodnutí. Sťažovateľ namieta porušenie práva na nestranný súd, keď poukazuje na tzv. teóriu zdania, t. j. že nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale sa musí ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Argumentuje aj prostredníctvom judikatúry a je toho názoru, že v prejednávanej veci ide o nedostatok objektívnej nestrannosti.

20. Nestrannosť predsedníčky senátu Violy Takáčovej vidí v tom, že mu v rozpore s Trestným poriadkom a Disciplinárnym poriadkom najvyššieho správneho súdu nepriznala právo na posledné slovo. Podľa sťažovateľa ide o závažnú procesnú vadu, ktorá je dovolacím dôvodom, a prekážkou nie je ani to, že sa neudelenie posledného slova je procesným postupom, a poukazuje na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Indra proti Slovensku č. 46845/99. Sťažovateľ uvádza, že právo na záverečnú reč v sebe nesubsumuje právo na záverečné slovo.

21. Vo vzťahu k sudkyňi Kristíne Babiakovej poukazuje na jej otázky kladené sťažovateľovi, ktoré boli formulované tak, že navodzovali dojem, že sťažovateľ sa dopustil disciplinárneho previnenia, čím bola porušená prezumpcia neviny, čím došlo k strate jej nestrannosti. Sťažovateľ poukazuje na to, že prezumpcia neviny je súčasťou práva na spravodlivý proces. Sťažovateľ uvádza, že je potrebné rozlišovať medzi vyhláseniami, ktoré vyjadrujú, že dotknutá osoba je vinná, a tými, ktoré opisujú len stav podozrenia. Tie druhé nie sú porušením prezumpcie neviny. Poukazuje na to, že vyjadrenia sudcov podliehajú prísnejším kritériám ako vyjadrenia vyšetrovacích orgánov. Sudkyňa Kristína Babiaková mala na výsluchu viackrát uviesť, že sťažovateľ nerešpektoval § 362b Trestného poriadku, a teda ustálila jeho disciplinárnu zodpovednosť, ak sa pýtala, z akého dôvodu nerešpektoval § 362b Trestného zákona.

22. Obdobne argumentuje aj vo vzťahu k vyjadreniam prísediaceho sudcu Kamila Baraníka.

23. Vo vzťahu k výroku, ktorý mal najskôr vysloviť sudca Peter Potásch, neskôr prísediaci sudca Kamil Baraník (výrok konkretizovaný v bode 10 tohto uznesenia), sťažovateľ namieta to, že disciplinárny súd sa nezaoberal autorstvom tohto sporného výroku. Tento výrok považuje za kontaminovaný jasnou zaujatosťou voči sťažovateľovi.

24. Sťažovateľ považuje aj toto rozhodnutie, ktorým bolo rozhodnuté o námietke zaujatosti, za neodôvodnené, pretože najvyšší súd dôvody vylúčenia dostatočne neodôvodnil.

25. Druhým okruhom sťažovateľových námietok je to, že v napadnutom uznesení je skutok vymedzený ako hlasovanie sťažovateľa, pričom v disciplinárnom návrhu má ísť o nerešpektovanie právneho názoru ústavného súdu, čo smerovalo hlavne ku kvalite odôvodnenia, nie k hlasovaniu.

Poukazuje na to, že podstata právneho názoru ústavného súdu spočívala v tom, že najvyšší súd sa mal vysporiadať s aplikáciou hmotnoprávných noriem, čo sťažovateľ splnil, čo však nemalo vplyv na hlasovanie. Právny názor ústavného súdu nebol formulovaný tak, že najvyšší súd mal napadnuté rozhodnutie zrušiť.

26. Tretím okruhom dôvodov ústavnej sťažnosti je porušenie práva na nezávislý a nestranný súd aj v tom smere, že spôsob kreovania prísediacich disciplinárneho senátu najvyššieho správneho súdu je v rozpore s čl. 6 ods. 1 dohovoru. Prísediaci sú volení Súdnu radou Slovenskej republiky podľa § 27a ods. 3 v spojení s § 27fb zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnej rade“), avšak bez prísnych kritérií vzťahujúcich sa na odbornosť, a teda namieta to, že spôsob ich kreovania je výsledkom voľby, a nie výberového konania. Sťažovateľ uvádza, že advokáti ako prísediaci môžu byť zbavení svojej funkcie podaním disciplinárneho návrhu zo strany Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“). Takýto stav nezaručuje nezávislosť prísediacich, pričom poukazuje na to, že prísediacom bola aj advokátka Diana Tresčáková a jej navrhovateľom do tejto funkcie bola ministerka spravodlivosti .

27. Za problematický považuje aj spôsob zániku funkcie prísediaceho, ktorý nie je ustanovený ani v Disciplinárnom poriadku najvyššieho správneho súdu, ani v inom predpise, preto by mal ústavný súd posúdiť, či nedošlo k zániku predpokladov funkcie prísediaceho, a to najmä predpoklad morálnych vlastností, ktoré dávajú záruku, že funkcia bude riadne vykonávaná. Preto namieta, že sudca Kamil Baraník nespĺňal v čase disciplinárneho konania predpoklady, aby bol prísediacim podľa § 10 ods. 4 písm. e) Disciplinárneho poriadku najvyššieho správneho súdu. Vydané rozhodnutie tak bolo vydané v nezákonnom zložení.

28. Počas konania o ústavnej sťažnosti bola ústavná sťažnosť doplnená o prílohu označenú ako „*Oznámenie o vybavení podania*“ z 3. apríla 2023, ktorú adresovalo ministerstvo spravodlivosti právnenému zástupcovi sťažovateľa a ktorá sa týkala iného klienta právneho zástupcu sťažovateľa. Ministerka spravodlivosti v tejto inej veci právneho zástupcu sťažovateľa podnet na začatie disciplinárneho konania nepodala, o čom v predmetnom oznámení o vybavení podania navrhovateľa informovala. Právny zástupca sťažovateľa týmto poukazuje na skutočnosť, že disciplinárna právomoc sa voči sudcom vyvodzuje selektívne a že aj ministerstvo spravodlivosti, ako aj najvyšší správny súd postupujú voči sťažovateľovi účelovo.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

29. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti ústavný súd skúmal, či nie sú dané dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré bránia jej prijatiu na ďalšie konanie.

30. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 311/05). Právne závery súdov sú predmetom kontroly zo strany ústavného sudu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (IV. ÚS 43/04). Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany na nezávislom a nestrannom súde. Tieto východiská platia rovnako aj pre rozhodovanie najvyššieho správneho súdu ako súdu disciplinárneho (IV. ÚS 210/2023).

31. Vo vzťahu k prvému okruhu námietok, ktoré sa týkajú nesprávnych rozhodnutí najvyššieho správneho súdu o nevyhlásení jednotlivých členov disciplinárneho senátu, sa ústavný súd oboznámil s obidvoma rozhodnutiami, ktorými tento súd rozhodoval o vylúčení. Vo vzťahu k vylúčeniu jednotlivých sudcov jasne sformuloval a zhrnul dôvody na namietané vylúčenie, vyjadrenia jednotlivých sudcov, následne poukázal na právny základ vylúčenia sudcov, interpretáciu týchto ustanovení, a to aj s poukazom na judikatúru ústavného súdu a ESLP. Následne uvedené ustanovenia aplikoval na zistený skutkový stav.

32. Najvyšší správny súd vo vzťahu k dôvodom námietky zaujatosti voči predsedníčke senátu Viole Takáčovej správne poukázal na to, že išlo o procesný postup, ktorý nemôže byť dôvodom vylúčenia. S uvedeným záverom sa možno stotožniť, pretože dôvodom na vylúčenie sudcu môže byť len jeho vzťah (v tomto prípade) k veci, k sťažovateľovi alebo jeho zástupcovi. Súd vychádzal z vyjadrenia sudkyne, podľa ktorej sťažovateľ právo na posledné slovo mal. Hoci sťažovateľ v konaní o ústavnej sťažnosti poukazoval na rozpor medzi zápisnicou z pojednávania, podľa ktorej sťažovateľ právo na posledné slovo mal, a zvukovým záznamom, z ktorého malo vyplývať, že právo na posledné slovo nemal, ani prípadná existencia tohto rozporu nemala na posúdenie zaujatosti vplyv, pretože sťažovateľ tým namietal procesný postup predsedníčky senátu, a nie jej vzťah k veci, stranám a zástupcom, ktoré ako jediné sú dôvodom vylúčenia. Ak aj sťažovateľ namietal nesprávny procesný postup, ktorý má byť dôvodom vylúčenia sudcu, vždy musí byť tento nesprávny procesný postup spojený aj s preukázaním toho, že ide o výsledok iného ako bežného a objektívneho vzťahu sudcu k veci, stranám alebo zástupcom. Iný ako bežný a objektívny vzťah predsedníčky senátu Violy Takáčovej sťažovateľ nenamietal a nepreukázal.

33. Ústavný súd dodáva, že nemôže pristupovať k ochrane základných práv a slobôd formalisticky, ale musí skúmať, či medzi namietaným pochybením súdu a tvrdým porušením základného práva a slobody existuje príčinná súvislosť. Inak povedané, skúma, či namietané procesné pochybenie (ak by aj existovalo) mohlo mať vplyv na výrok napadnutého rozhodnutia. Tiež zdôrazňuje, že okolnosti odôvodňujúce existenciu tejto príčinnej súvislosti musí uviesť sťažovateľ. Ústavný súd z úradnej povinnosti neskúma skutkový stav. Aj z toho dôvodu je v zmysle § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde povinnosťou sťažovateľa uviesť konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd. Sťažovateľ však v tomto ohľade neuviedol, aké konkrétne skutočnosti by uviedol pri poslednom slove, ktoré by boli tak zásadné a rozhodné, že by mohli viesť k posúdeniu veci v prospech sťažovateľa. Týmto ústavný súd nelegitimizuje prípadné čiastkové nedostatky disciplinárneho konania, ak by aj boli preukázané, avšak uvádza, že posudzovanie veci z pohľadu ústavnej konformnosti nemožno rozšíriť na akékoľvek formálne nedostatky, ktoré nemôžu znamenať sťažovateľom tvrdenú záťaž konania spočívajúcu v rozhodovaní veci zaujatým sudcom. Ústavný súd poukazuje na to, že posledné slovo má svoje miesto na pojednávaní, avšak uvedené v ústavnoprávnom kontexte neznamená, že jeho prípadné neudelenie automaticky znamená porušenie práva na prejednanie veci nestranným súdom. V konaní o ústavnej sťažnosti je úlohou ústavného súdu posudzovať vec len z pohľadu, či malo namietané pochybenie určitú intenzitu, ktorá mohla vyústiť do porušenia základných práv a slobôd, teda či má namietané porušenie ústavnoprávny rozmer (podobne II. ÚS 71/2021).

34. Vo vzťahu k rozsudku ESLP vo veci Indra proti Slovensku č. 46845/99 ústavný súd uvádza, že toto rozhodnutie nemožno použiť v kontexte tejto veci, pretože sa týka situácie, keď o veci

sťažovateľa Indru rozhodovala sudkyňa, ktorá bola predtým členkou senátu súdu nižšej inštancie, ktorý rozhodoval v súvisiacej veci. O takúto situáciu však v tomto konaní nejde.

35. Vo vzťahu k otázkam sudcov Kristíny Babiakovej a Kamila Baraníka sa ústavný súd stotožňuje so závermi súdu, že nešlo o otázky, ktoré mohli vyvolať čo i len pocit zdania nestrannosti. Namietaní sudcovia dostatočne odôvodnili formuláciu svojich otázok, ktoré nadväzovali na predošlé výpovede sťažovateľa, ale napokon sú logickou reakciou aj na samotnú podstatu vlastného disciplinárneho konania. Z týchto otázok však nevyplýva presvedčenie týchto sudcov o vine sťažovateľa, ale sú len snahou zistiť dôvody, pre ktoré sťažovateľ postupoval pri opätovnom prejednaní dovolania tak, ako postupoval, teda že toto bolo opätovne z procesných dôvodov odmietnuté. Ústavný súd považuje tieto otázky za logické, vedené v snahe ozrejmiť skutkový stav veci a postup sťažovateľa pri predmetnom rozhodovaní a v konečnom dôsledku umožňujúce sťažovateľovi tento postup vysvetliť. Disciplinárny súd považoval za preukázané, že ústavný súd vo svojom zrušovacom náleze č. k. II. ÚS 382/2018 vyslovil, že najvyšší súd sa má vecou meritórne zaoberať (bod 51 napadnutého uznesenia, bod 45 nálezu č. k. II. ÚS 382/2018) a najvyšší súd sa vecou meritórne nezaoberal, čo vyplýva jednak zo spôsobu rozhodnutia, ako aj z výsluchu sťažovateľa (pozri bod 44 tohto uznesenia).

36. Vo vzťahu k spornému výroku [*„... to by trebalo posunúť, nemôžem takto proste ignorovať... toto je úplne neveriteľné, ja som si myslel, že to je zle, ale je to strašné táto korupcia/funkcia“* (posledné slovo zle počuteľné, pozn. sťažovateľa)], autora ktorého žiadal sťažovateľ identifikovať, sa ústavný súd takisto stotožňuje so závermi najvyššieho správneho súdu. Ide o všeobecné vyjadrenie, ktoré neodznelo po výsluchu sťažovateľa ani ako reakcia na jeho výpoveď, ale pri odchode prítomných z pojednávacej miestnosti v rámci určitej voľnej rozpravy. Nie je teda naozaj konkrétne a adresné a napokon nemožno jasne identifikovať ani jeho text. Ak by napr. posledným slovom bolo slovo „funkcia“, malo ísť o konštatovanie náročnosti posudzovania disciplinárnych vecí, akýsi povzdych autora výroku.

37. Aj vzhľadom na uvedené možno považovať rozhodnutia najvyššieho správneho súdu o nevyhlásení jednotlivých členov disciplinárneho senátu a v nadväznosti na to aj napadnuté rozhodnutie (vo vzťahu k tomuto okruhu sťažnostných námietok) nielen za ústavne súladné, ale aj za dostatočne odôvodnené.

38. K druhému okruhu námietok (bod 25 tohto uznesenia) ústavný súd uvádza, že predmet disciplinárneho konania sa nelíši a neodchyľuje od predmetu, ktorý bol vymedzený v podnete ministerky spravodlivosti. Ministerka spravodlivosti podala návrh na začatie disciplinárneho konania proti sťažovateľovi z dôvodu, že tento ako člen senátu najvyššieho súdu v rozpore § 362b ods. 1 Trestného zákona nerešpektoval právny názor ústavného súdu (pozri bod 4 tohto uznesenia). Podľa § 362b ods. 1 Trestného zákona po doručení nálezu ústavného súdu, ktorým bolo zrušené rozhodnutie orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu alebo jeho časť, pokračuje orgán činný v trestnom konaní alebo súd v tom štádiu trestného konania, ktoré bezprostredne predchádzalo vydaniu zrušeného rozhodnutia, ak zákon alebo nález ústavného súdu neustanoví inak. Orgán činný v trestnom konaní alebo súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, je viazaný právnym názorom, ktorý vyslovil vo veci ústavný súd. Najvyšší správny súd uznal sťažovateľa vinným za to, že „ako člen senátu 6Tdo Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 6Tdo/2/2019 v uznesení sp. zn. 6Tdo/2/2019 zo dňa 26. februára

2020 v rozpore s ustanovením § 362b ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok nerešpektoval právny názor Ústavného súdu Slovenskej republiky obsiahnutý v náleze II. ÚS 382/2018-39 zo dňa 15. novembra 2018, ktorým bolo zrušené uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Tdo/45/2017 zo dňa 4. apríla 2018, a to v otázke povinnosti vysporiadať sa s právnym posúdením zisteného skutkového stavu, keď uznesením sp. zn. 6Tdo/2/2019 zo dňa 26. februára 2020 hlasoval za odmietnutie dovolania“. Z uvedeného je zrejmé, že konanie, ktoré bolo dôvodom podnetu na disciplinárne konanie voči sťažovateľovi, je totožné s tým, o ktorom konal a rozhodoval najvyšší správny súd. Ak najvyšší správny súd vo vymedzení skutku hovorí aj o „hlasovaní za odmietnutie dovolania“, túto formuláciu je potrebné vnímať tak, že hlasovanie je vonkajší prejav právneho názoru sťažovateľa, pričom tento právny názor bol vyhodnotený ako taký, ktorý je porušením § 362b ods. 1 Trestného zákona a majúci za následok disciplinárne previnenie podľa § 116 ods. 1 písm. a) zákona o sudcoch a prísediacich.

39. Vo vzťahu k totožnosti skutku možno poukázať na rozhodovaciu činnosť najvyššieho súdu, v zmysle ktorej vyplýva, že „zo skutočnosti, že súd môže rozhodovať len o skutku, ktorý je uvedený v obžalobnom návrhu, nemožno vyvodit' záver, že medzi obžalobným návrhom a skutkovým výrokom rozsudku musí byť vždy úplná zhoda“ (sp. zn. 3Tdo/50/2015). Totožnosť skutku je zachovaná, keď je zachovaná jeho podstata. Podstata skutku teda spočíva v účasti obžalovaného na určitej udalosti vo vonkajšom svete, ktorá je uvedená v obžalobnom návrhu a až ktorej vznikol následok uvedený v obžalobe. Postačí, ak sú skutok a následok aspoň sčasti zachované v rozhodnutí súdu (na základe výsledkov dokazovania) v porovnaní s obžalobou (pozri sp. zn. 3Tdo/50/2015, III. ÚS 708/2017, III. ÚS 60/00). Uvedené závery možno vzťahovať aj na disciplinárne konania. Ústavný súd však opätovne uvádza, že doplnením, že k spáchaniu skutku došlo „hlasovaním za odmietnutie dovolania“ išlo len o zdôraznenie toho, že hlasovanie je prirodzený vonkajší prejav právneho názoru sudcu. K modifikácii skutku tak nedošlo, išlo len o upresnenie skutku, pričom jeho podstata ostala nezmenená a sťažovateľovi bola od začiatku jasná a zreteľná, keďže nerešpektovanie názoru ústavného súdu, ktorý stanovil najvyššiemu súdu povinnosť vec meritórne prejednať, sa u sudcu najvyššieho súdu po kasačnom náleze môže prejaviť len v hlasovaní. Ak sudca hlasoval za odmietnutie dovolania, je zrejmé, že k meritórnemu prejednaniu veci nedošlo.

40. Vo vzťahu k tretiemu okruhu výhrad, ktoré smerujú k spôsobu kreovania a zániku funkcie prísediacich, ústavný súd uvádza, že týmito argumentmi sa v tomto konaní nemôže zaoberať. Ústavný súd vychádza z prezumpcie ústavnosti § 27a ods. 3 v spojení s § 27fb zákona o súdnej rade. Prezumpcia ústavnosti zákona platí dovtedy, kým ústavný súd túto domnienku vo svojom rozhodnutí nevyvráti, a to v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy. Keďže žiadny návrh na vyslovenie nesúladu s ústavou podaný nebol, ústavný súd vychádza z toho, že § 27a ods. 3 v spojení s § 27fb zákona o súdnej rade je ústavne súladná právna norma, ktorá je súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky.

41. Vo vzťahu k rozhodnutiu ESLP vo veci Grosam proti Českej republike je potrebné uviesť, že ide o sťažnosť, ktorá bola napokon rozhodnutím Veľkej komory ESLP z 1. júna 2023 vyhlásená za neprípustnú. Rozsudok bol prijatý jednomyselne a v plnom rozsahu nahradil skorší rozsudok senátu, ktorý naznačoval, že český systém disciplinárneho súdnictva by mohol trpieť systémovými nedostatkami. Tiež treba uviesť, že skutkovo išlo o odlišnú vec; išlo o disciplinárne konanie voči exekútorovi, nie sudcovi, pričom zloženie disciplinárneho senátu Najvyššieho správneho súdu Českej republiky je konštruované inak (pozri zákon č. 7/2002 Sb. o řízení ve věcech soudců,

státných zástupcov a súdnych exekutorov) a aj pomer sudcov a prísediacich bol odlišný (dvaja sudcovia a štyria prísediaci z toho dvaja exekútori), preto nie je možné tieto závery bez ďalšieho aplikovať na uvedenú vec. Na okraj však možno dodať, že sťažovateľ namietal spôsob kreovania a spôsob zániku funkcie prísediacich sudcov, a to vo vzťahu k advokátom, pričom namietal, že ich funkcia zaniká začatím disciplinárneho konania voči nim, pričom toto disciplinárne konanie môže iniciovať minister spravodlivosti [§10 ods. 4 písm. h) zákona o disciplinárnom poriadku], čo je v rozpore s garanciou nezávislosti. K uvedenému ústavný súd dodáva, že ide o abstraktné úvahy, pretože vo vzťahu k prísediacej sudkyňi – advokátke Diane Treščákovej nebolo takéto konanie vôbec začaté a voči nej ako jedinej členke senátu sťažovateľ nevzniesol ani námietku zaujatosti. Napokon návrh na začatie disciplinárneho konania môže byť podaný len pri splnení presne vymedzených podmienok, a teda nejde o svojvôľu ministerky spravodlivosti s cieľom zasahovať do zloženia disciplinárneho senátu, ale o garanciu kvality a odbornosti disciplinárnych senátov.

42. Ďalej sťažovateľ namietal, že výrokmi prísediaceho sudcu Kamila Baraníka na pojednávaní došlo k zániku jeho funkcie, pretože prestal spĺňať podmienky podľa § 10 ods. 4 písm. e) zákona o disciplinárnom, teda prestal spĺňať podmienku, že jeho skúsenosti a morálne vlastnosti dávajú záruku pre riadny výkon funkcie prísediaceho. Preto bol sťažovateľ toho názoru, že disciplinárny senát rozhodoval v nezákonnom zložení. K uvedenému treba uviesť, že výroky prísediaceho sudcu neboli vyhodnotené ani ako dôvody, pre ktoré by mal byť tento prísediaci sudca vylúčený z prejednávania veci, a nie sú ani dôvodom na spochybňovanie jeho skúseností a morálnych vlastností. Sťažovateľ tento dôvod zániku funkcie prísediaceho sudcu ani viac skutkovo nerozvinul a tento dôvod nenamietal ani pred najvyšším správny súdom.

43. Vo vzťahu k doplnenej prílohe „*Oznámenie o vybavení podania*“, ktorá sa týkala iného klienta právneho zástupcu sťažovateľa, išlo o situáciu, keď právny zástupca sťažovateľa ako zástupca iného obvineného podal na ministerstve spravodlivosti podnet na vyvodenie disciplinárnej zodpovednosti voči konajúcim sudcom z dôvodu ich rozhodovacej činnosti. V uvedenej veci sp. zn. I. ÚS 519/2019 ústavný súd zrušil rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 2Tdo/56/2018 z dôvodu nedostatočného odôvodnenia v otázke aplikovateľnosti § 371 ods. 5 Trestného poriadku a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Najvyšší súd dovolanie opätovne odmietol, keď opätovne dospel k záveru o aplikovateľnosti § 371 ods. 5 Trestného poriadku na prípad obvineného. O následne podanej ústavnej sťažnosti proti novému rozhodnutiu najvyššieho súdu ústavný súd rozhodol tak, že ju odmietol uznesením č. k. ÚS 99/2023, čím potvrdil ústavnú udržateľnosť nového rozhodnutia najvyššieho súdu a zaoberal sa aj otázkou tvrdenia o nerešpektovaní právnych názorov ústavného súdu vyslovených v náleze č. k. I. ÚS 519/2019, a poukázal na to, že najvyšší súd svoju argumentáciu týkajúcu sa aplikácie § 371 ods. 5 Trestného poriadku podstatne doplnil.

44. Z uvedených dôvodov nemožno hovoriť o analogickej situácii so situáciou sťažovateľa. Vo veci sťažovateľa ústavný súd v náleze č. k. II. ÚS 382/2018 jednoznačne stanovil svoj právny názor (bod 47), podľa ktorého bolo povinnosťou sťažovateľa meritórne sa zaoberať dovolacou argumentáciou sťažovateľa. Naopak, senát, ktorého bol sťažovateľ členom, dovolanie obvineného opakovane z rovnakého dôvodu uznesením odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. Ak teda dovolací súd podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmieta dovolanie, vec meritórne neposudzuje a neposudzuje ani dôvodnosť podaného dovolania. Podľa disciplinárneho senátu keď ústavný súd v náleze stanovil povinnosť dovolaciemu súdu „*meritórne sa zaoberať dovolacou*

argumentáciou“, jednoznačne tým vyslovil názor, že dôvody na odmietnutie dovolania z rovnakých dôvodov, ako boli uvedené v prvom uznesení, nepovažoval za splnené (čo riadne aj v náleze odôvodnil), a z toho dôvodu aj prvé uznesenie dovolacieho súdu zrušil. Ak dovolací senát uznesením dovolanie opäť z rovnakého dôvodu odmietol, a teda vec meritórne nepreskúmal, konal tak v priamom rozpore s právnym názorom ústavného súdu uvedeným v náleze, ktorý mal kasačnú povahu. Skutočnosť, že dovolací senát nerešpektoval právny názor ústavného súdu, podľa disciplinárneho senátu priamo vyplýva z uznesenia č. k. 6Tdo/2/2019, napr. zo záverov, že sa dovolací súd „nemohol zaoberať ani otázkou... vlastníckeho práva k veci, ktorá má byť predmetom sprenevery... a až na základe takéhoto právneho posúdenia môže dospieť k ústavne konformnému záveru o tom, či páchatel' nakladal alebo nenakladal s cudzou (zverenou) vecou, ktorú mu vytýkal Ústavný súd Slovenskej republiky“. Rovnako nerešpektovanie právneho názoru ústavného súdu uvedeného v náleze nepopieral ani disciplinárne obvinený vo svojom výsluchu na pojednávaní, keď uviedol, že „Ústavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktorého pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu... K samotnému právnemu názoru Ústavného súdu, ktorým tento vyslovil, že povinnosťou Najvyššieho súdu bolo meritórne sa zaoberať dovolacou argumentáciou sťažovateľa, teda právnym posúdením otázky, či nakladal s vecami patriacimi odberateľovi (v mene ktorého konal) alebo s cudzími (zverenými) vecami tvoriacimi vlastníctvo dodávateľa, k tomu poznamenávam, že pri uplatnenom dovolacom dôvode odsúdeného podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. veta za bodkočiarkou dovolací súd správnosť a úplnosť zisteného skutku nemôžu skúmať ani meniť, je teda ním bez výnimky viazaný... V tejto súvislosti vyvstáva tiež otázka, prečo Ústavný súd sám nerozhodol o tom tak, že vec o jej zrušení, resp. po zrušení rozhodnutia Najvyššieho súdu, nevrátil súdom nižších stupňov, ktoré sa mohli skutkovým stavom legálne zaoberať a prečo navrhovateľka vychádzajúc z tohto nálezu sama nepodala dovolanie podľa § 371 ods. 3 Tr. por., v ktorom konaní by bol vytvorený priestor na riešenie otázok vyslovených Ústavným súdom. Najvyšší súd preto rozhodol tak ako rozhodol, vysloviac svoj právny názor dôsledne vychádzajúc z platného a účinného zákona č. 301/2005 Zb. v znení zmien a doplnkov (trestný poriadok) a jeho relevantného ust. podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. veta za bodkočiarkou a platnej judikatúry Najvyššieho súdu SR.“. Preto porovnanie situácie sťažovateľa s iným prípadom jeho právneho zástupcu nemalo na posudzovanú vec vplyv.

45. Z týchto dôvodov považuje ústavný súd napadnuté rozhodnutie za riadne odôvodnené a ústavne súladné. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). Ústavný súd na základe uvedeného odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu